

Wyrok z dnia 14 marca 2006 r., III CSK 143/05

1. Artykuł 108 ust. 5 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz. 904 ze zm.) nie dotyczy spraw pomiędzy organizacją zbiorowego zarządzania a operatorem sieci kablowych o zapłatę odszkodowania za bezprawne reemitowanie utworów objętych zarządzaniem organizacji oraz spraw o zapłatę wynagrodzenia za reemisję takich utworów na podstawie licencji ustawowej.

2. Twórcom utworów literackich i muzycznych stworzonych do utworu audiowizualnego lub w nim wykorzystanych, których prawa reprezentuje Stowarzyszenie Autorów "ZAiKS", przysługuje wynagrodzenie od operatorów sieci kablowych za reemisję ich utworów w ramach utworu audiowizualnego (art. 70 ust. 2 pkt 3 i ust. 3 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, jedn. tekst: Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz. 904 ze zm.).

Sędzia SN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

Sędzia SN Irena Gromska-Szuster (sprawozdawca)

Sędzia SN Iwona Koper

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Stowarzyszenia Autorów "ZAiKS" z siedzibą w W., Dyrekcji Okręgowej w K. przeciwko Telewizji Kablowej "D.", sp. z o.o. w G. o zapłatę, po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 28 lutego 2006 r. skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 22 czerwca 2005 r.

oddalił skargę kasacyjną i zasądził od strony pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 5400 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 22 czerwca 2005 r. Sąd Apelacyjny w Lublinie oddalił apelację pozwanej Telewizji Kablowej „D.”, sp. z o.o. w R. od wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu zasądzającego od strony pozwanej na rzecz powodowego

Stowarzyszenia Autorów „ZAIKS” w W., Dyrekcji Okręgowej w K. kwotę 559 241,16 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 grudnia 2003 r. tytułem odszkodowania za bezprawne reemitowanie w okresie od dnia 1 maja do dnia 7 października 2003 r. programów telewizyjnych i naruszenie majątkowych praw autorskich twórców, których prawami zarządza strona powodowa, oraz wynagrodzenia za reemitowanie programów telewizyjnych zawierających utwory tych twórców w okresie od dnia 8 do dnia 31 października 2003 r.

Sądy ustaliły, że strona powodowa jest organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi w rozumieniu art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz. 904 ze zm. – dalej: "Pr.aut.") i na podstawie art. 104 ust. 3 tej ustawy uzyskała zezwolenie Ministra Kultury i Sztuki upoważniające ją m.in. do zarządzania prawami autorskimi do utworów słownych, muzycznych, słowno-muzycznych, choreograficznych i pantomimicznych oraz prawami do tych utworów (poza pantomimicznymi) w utworze audiowizualnym na polu obecnie określanym jako reemisja w sieciach kablowych. Strona pozwana jest operatorem sieci telewizji kablowej i reemituje programy telewizyjne składające się m.in. z utworów muzycznych, słowno-muzycznych, choreograficznych, pantomimicznych, a także utwory audiowizualne zawierające powyższe utwory jako tzw. dzieła wkładowe.

Strony łączyła umowa o reemisję programów telewizyjnych zawarta w dniu 1 stycznia 1999 r., ustalająca wynagrodzenie autorskie w wysokości 3,5% przychodów z abonamentów oraz innych przychodów uzyskanych w związku z prowadzoną działalnością, określone w tabelach wynagrodzeń za korzystanie z utworów lub artystycznych wykonania, opracowanych przez stronę powodową i zatwierdzonych przez Komisję Prawa Autorskiego. Strona pozwana wypowiedziała tę umowę ze skutkiem na dzień 30 kwietnia 2003 r. i od dnia 1 maja 2003 r. reemitowała w sieciach kablowych programy telewizyjne bez umowy z jakąkolwiek organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, przekazując na konto strony powodowej z tytułu reemisji utworów przez nią chronionych jedynie kwoty odpowiadające wynagrodzeniu obliczonemu według stawki 0,3% uzyskiwanych wpływów brutto, które strona powodowa kwitowała jako zaliczki na poczet należnego jej wynagrodzenia. W rozpoznawanej sprawie dochodziła reszty wynagrodzenia za okres od dnia 1 maja do dnia 7 października 2003 r. na podstawie art. 79 ust. 1 Pr.aut., a za okres od dnia 8 do dnia 31 października 2003

r. na podstawie art. 24 ust. 4 Pr.aut., wyliczając je od stawek 3,5% przychodów z abonamentów i uwzględniając wpłacone kwoty. Stawka taka była stosowana w umowach z innymi operatorami sieci telewizji kablowych za reemisję utworów objętych zarządzaniem strony powodowej. W toku procesu, w dniu 17 marca 2004 r., Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie wydał orzeczenie uchylające decyzję Ministra Kultury, stwierdzającą niedopuszczalność wniesienia odwołania od orzeczenia zatwierdzającego sporządzone przez stronę powodową tabele wynagrodzeń za korzystanie z utworów lub artystycznych wykonań.

Sądy obu instancji nie podzieliły zarzutu niedopuszczalności drogi sądowej i właściwości Komisji Prawa Autorskiego do rozpoznania sporu, stwierdzając, że spór nie dotyczy stosowania tabel wynagrodzenia autorskiego ani zawarcia umowy licencyjnej, a zatem nie ma zastosowania art. 108 ust. 5 Pr.aut. Wskazały, że do dnia 7 października 2003 r. obowiązywały przepisy Prawa autorskiego zezwalające na reemisję programów telewizyjnych wyłącznie na podstawie umowy zawartej przez operatora sieci kablowych z właściwą organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, a więc reemitowanie programów bez umowy w okresie od dnia 1 maja do dnia 7 października 2003 r. stanowiło bezprawne korzystanie z majątkowych praw autorskich, uzasadniające zasądzenie odszkodowania przewidzianego w art. 79 ust. 1 Pr.aut. Od dnia 8 października 2003 r. do dnia 30 kwietnia 2004 r. przywrócona została licencja ustawowa na reemisję takich programów i ich reemitowanie przez stronę pozwaną w okresie od dnia 8 do dnia 31 października 2003 r. było legalne, jednak zgodnie z art. 42 ust. 4 Pr.aut. wymagało zapłacenia uprawnionym wynagrodzenia za pośrednictwem właściwej organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskim. Za organizację taką Sądy uznały stronę powodową, zgodnie z domniemaniem wynikającym z art. 105 Pr.aut., wskazując na zakres zezwolenia udzielonego przez Ministra Kultury i stwierdzając, że strona powodowa jest legitymowana do dochodzenia zarówno odszkodowania na podstawie art. 79 ust. 1, jak i wynagrodzenia na podstawie art. 24 ust. 4 Pr.aut. Uznały, że strona pozwana nie wykazała, by inna organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi o takim samym zakresie działania powołała się wobec niej na swoje prawa do tych samych utworów w okresie, którego dotyczy spór, a fakt, że strona pozwana zawarła w dniu 1 października 2004 r. umowę o reemisję programów telewizyjnych ze Stowarzyszeniem Filmowców Polskich nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy zarówno ze względu na okres, jakiego umowa

ta dotyczy, jak również inny zakres zarządzania prawami autorskimi przysługujący Stowarzyszeniu Filmowców Polskich i stronie powodowej. Zdaniem Sądów, Stowarzyszenie Filmowców Polskich zarządza prawami do reemisji utworów audiowizualnych jako całości, natomiast strona powodowa zarządza prawami autorów dzieł muzycznych, słownych, słowno-muzycznych, choreograficznych, a także prawami do takich dzieł jako utworów wkładowych do dzieła audiowizualnego, za które ich twórcom przysługuje oddzielne wynagrodzenie na podstawie art. 69 i art. 70 ust. 2 Pr.aut., niezależnie od wynagrodzenia przysługującego producentowi za reemisję całego utworu audiowizualnego. Rozważając wysokość dochodzonego wynagrodzenia, Sądy obu instancji stwierdziły, że wobec zaskarżenia tabel wynagrodzenia podstawę jego ustalenia stanowi art. 110 Pr.aut. Uznały, że wskazana przez stronę powodową jako podstawa żądanych kwot stawka 3,5% przychodów z abonamentów nie jest ani dowolna, ani wygórowana, gdyż w spornym okresie była stosowana powszechnie w umowach powoda z innymi operatorami telewizji kablowej, a także przez zagraniczne organizacje zbiorowego zarządzania. Uzgodniły ją też strony w łączącej je umowie, a strona pozwana nie wykazała, że w późniejszym okresie zmienił się sposób lub zakres wykorzystywania przez nią utworów chronionych przez powoda.

W skardze kasacyjnej opartej na obu podstawach wskazanych w art. 398³ § 1 k.p.c. strona pozwana zarzuciła błędną wykładnię art. 21¹ ust. 1 Pr.aut., pomijając art. 70 ust. 1 Pr.aut. Zarzuciła także błędną wykładnię art. 70 ust. 2 pkt. 3 Pr.aut. przez przyjęcie, że w użytym w tym przepisie pojęciu „nadawanie utworu w telewizji lub przez inne środki publicznego udostępniania” mieści się reemisja. W ramach drugiej podstawy zarzuciła naruszenie art. 379 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 21¹ ust. 2 i art. 108 ust. 5-6 Pr.aut., prowadzące do nieważności postępowania oraz naruszenie art. 110 Pr.aut. przez jego niezastosowanie w wyniku pominięcia wskazanych w nim kryteriów ustalania wysokości wynagrodzenia, w szczególności zakresu rzeczywiście wykorzystywanego przez pozwanego repertuaru znajdującego się w zbiorowym zarządzie powoda.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nie jest uzasadniony najdalej idący zarzut nieważności postępowania z powodu niedopuszczalności drogi sądowej. Przepis art. 108 ust. 5 Pr.aut. poddaje pod rozstrzygnięcie Komisji Prawa Autorskiego spory dotyczące stosowania tabel wynagrodzeń za korzystanie z utworów lub artystycznych wykonania objętych

zbiorowym zarządzaniem oraz spory związane z zawarciem umowy o reemisję między operatorami sieci kablowych a organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi (art. 21¹ ust. 1 Pr.aut.). W odniesieniu do tych sporów obowiązkowe jest wyczerpanie drogi postępowania przed Komisją; dopiero po jej rozstrzygnięciu strona niezadowolona może wnieść powództwo do sądu okręgowego (art. 108 ust. 7). Taka regulacja prowadzi do przejściowej niedopuszczalności drogi sądowej w sprawach objętych hipotezą art. 108 ust. 5 Pr.aut. Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 24 sierpnia 2005 r., II CK 41/05 (OSNC 2006, nr 7-8, poz. 126) i z dnia 24 sierpnia 2005 r., II CK 42/05 (nie publ.), omawiane przepisy, jako ograniczające dopuszczalność drogi sądowej, powinny być wykładane ściśle. Przez „spory związane ze stosowaniem tabel” należy rozumieć spory związane z zastosowaniem konkretnej stawki określonej w zatwierdzonej już tabeli, a przez „spory związane z zawarciem umowy” sytuacje, w których umowa nie została jeszcze zawarta, a między organizacją zbiorowego zarządzania i operatorem sieci kablowej powstał spór co do obowiązku jej zawarcia.

Stanowisko to należy podzielić. Taka wykładnia wskazanego przepisu zgodna jest z jego brzmieniem, a także z celem, którym było zrealizowanie w polskim prawie autorskim dyrektywy nr 93/83 Rady Wspólnot Europejskich z dnia 27 września 1993 r. w sprawie koordynacji określonych przepisów prawa autorskiego oraz praw pokrewnych w odniesieniu do przekazu satelitarnego i rozpowszechniania kablowego (Dz.U.UE. L. 93.248.15 ze zm.), przewidującej pośrednictwo niezależnego i bezstronnego organu w negocjacjach i sporach w przypadku trudności z zawarciem porozumienia o reemisję pomiędzy operatorami sieci kablowych a organizacją zbiorowego zarządzania. Celem tej regulacji było także poddanie osądowi wyspecjalizowanego organu kwestii związanych z zawarciem takich umów oraz związanych z wynagrodzeniem w zakresie zbiorowego zarządzania prawami autorskimi.

Nie podlegają natomiast art. 108 ust. 3 Pr.aut. spory pomiędzy organizacją zbiorowego zarządzania a operatorem sieci kablowych o zapłatę odszkodowania przewidzianego w art. 79 ust. 1 Pr.aut. za bezprawne reemitowanie utworów objętych zarządzaniem organizacji ani spory o zapłatę na podstawie art. 24 ust. 4 Pr.aut. wynagrodzenia za reemisję takich utworów w związku z licencją ustawową. Z tych przyczyn spór rozpoznawany w sprawie pozostaje poza zakresem regulacji

art. 108 ust. 5 Pr.aut., co sprawia, że zarzut niedopuszczalności drogi sądowej jest nieuzasadniony. (...)

W okresie objętym sporem do dnia 7 października 2003 r. obowiązywał art. 21 ust. 3 Pr.aut. zezwalający operatorom sieci kablowych na reemitowanie w tych sieciach utworów nadawanych w programach organizacji radiowych i telewizyjnych wyłącznie na podstawie umowy zawartej z organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi. Od dnia 7 października 2003 r. weszła w życie zmiana Prawa autorskiego (obowiązująca do dnia 1 maja 2004 r.), która przywracała w art. 24 ust. 4 tzw. licencję ustawową, zezwalając operatorom sieci kablowych na reemitowanie utworów nadawanych przez inne organizacje radiowe lub telewizyjne na danym obszarze, jeżeli rozpowszechnianie w sieciach kablowych miało charakter równoczesny i integralny z nadaniem pierwotnym. Uprawnionym do utworów przysługiwało prawo do wynagrodzenia, które powinno być uiszczane odpowiedniej organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi. Bezsporne jest, że strona pozwana nie zawarła w tym okresie umowy o reemisję z żadną organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi ani nie płaciła żadnej organizacji wynagrodzenia za korzystanie z utworów na polu reemisji, a jedynie wpłacała zaliczkowo na rzecz strony powodowej kwoty stanowiące 0,3% wpływów z abonamentów. Prawdłowo zatem Sądy obu instancji stwierdziły, że w okresie od dnia 1 maja do dnia 7 października 2003 r. reemitowanie przez stronę pozwaną programów telewizyjnych było bezprawne, co rodzi skutki przewidziane w art. 79 ust. 1 Pr.aut., a od dnia 8 do dnia 31 października 2003 r. opierało się na licencji ustawowej, ale naruszało przepis art. 24 ust.4 Pr.aut., nie respektowało bowiem obowiązku wypłaty uprawnionym stosownego wynagrodzenia.

Zarówno zawarcie umowy o zgodę na reemisję programów telewizyjnych, jak i wypłacanie wynagrodzenia uprawnionym za takie korzystanie z ich praw autorskich odbywa się za pośrednictwem właściwej organizacji zbiorowego zarządzania w rozumieniu art. 104 Pr.aut., której, zgodnie z art. 105 ust. 1 tego prawa, przysługuje domniemanie legitymacji procesowej w odniesieniu do pól eksploatacji objętych jej zbiorowym zarządzaniem. Na domniemanie to nie można się powoływać tylko wówczas, gdy do tego samego utworu lub artystycznego wykonania rości sobie tytuł więcej niż jedna organizacja zbiorowego zarządzania. W rozpoznawanej sprawie strona pozwana zakwestionowała legitymację czynną strony powodowej, wskazując, że nie reprezentuje ona praw producentów, którym zgodnie z art. 70 ust.

1 Pr.aut. służą wyłączne prawa majątkowe do eksploatacji utworów audiowizualnych, a także do eksploatacji w ich ramach utworów stworzonych lub już istniejących i wykorzystanych w utworze audiowizualnym.

Odnosząc się do tego zarzutu trzeba wskazać, że reemisja programów telewizyjnych polega na rozpowszechnianiu przez inny podmiot niż pierwotny nadawca, drogą przejmowania w całości i bez zmian programu organizacji telewizyjnej, oraz równoczesnym i integralnym przekazywaniu tego programu do powszechnego odbioru (art. 6 ust. 5 Pr.aut.). Oznacza to, że strona pozwana, reemitując programy telewizyjne w całości i bez zmian, reemituje nie tylko utwory audiowizualne w ścisłym tego słowa znaczeniu, lecz również oddzielnie nadawane utwory muzyczne, słowne, słowno-muzyczne, choreograficzne i pantomimiczne, których autorskie prawa majątkowe twórców reprezentuje bez wątpienia strona powodowa, legitymowana w tym zakresie na podstawie art. 21 ust. 3 (obecnie art. 21¹ ust. 1 Pr.aut.) do zawierania umów o reemisję takich utworów i dochodzenia wynagrodzenia dla ich twórców za wykorzystanie dzieł na tym polu eksploatacji (art. 8, 17, 41, 43 i 104 ust. 1 Pr.aut.). Przepis art. 70 ust. 1 Pr.aut. odnosi się jedynie do utworów audiowizualnych jako całości i zawiera domniemanie, że producent takiego utworu nabywa na mocy umowy o stworzenie utworu albo umowy o wykorzystanie już istniejącego utworu wyłączne prawa majątkowe do eksploatacji tych utworów w ramach utworu audiowizualnego jako całości. Domniemanie to ma na celu zagwarantowanie producentowi swobody eksploatacyjnej w odniesieniu do utworów audiowizualnych oraz ułatwienie obrotu takimi utworami, które są dziełami wielu współtwórców (art. 69 Pr.aut.). Zawarcie umowy na eksploatację utworu audiowizualnego z organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi producentów utworów audiowizualnych (np. ze Stowarzyszeniem Filmowców Polskich) oznacza jedynie uzyskanie licencji na eksploatację takiego utworu jako całości oraz zawartych w nim tzw. utworów wkładowych, których dotyczy domniemanie przewidziane w art. 70 ust. 1. Organizacja taka reprezentuje autorskie prawa majątkowe producenta utworu audiowizualnego, w tym także jego prawa wynikające z reemisji utworu. Jednakże zgodnie z art. 70 ust. 2, nabycie przez producenta utworu audiowizualnego wyłącznych praw majątkowych do dzieł stworzonych lub wykorzystanych w tym utworze nie pozbawia wymienionych w powyższym przepisie twórców tzw. dzieł wkładowych prawa do odrębnego wynagrodzenia. Twórcami tymi są m.in. twórcy utworów literackich i muzycznych

stworzonych do utworu audiowizualnego lub już istniejących i w nim wykorzystanych. Prawa tych twórców reprezentuje strona powodowa, legitymowana na podstawie domniemania z art. 105 Pr.aut. do dochodzenia wynagrodzenia za wykorzystanie w ramach eksploatacji utworu audiowizualnego ich dzieł wkładowych.

Wbrew stanowisku strony pozwanej, domniemań zawartych w art. 70 ust. 1 i w art. 105 ust. 1 Pr.aut. nie można sobie przeciwstawiać, odnoszą się bowiem do innych płaszczyzn. Pierwsze dotyczy nabycia przez producenta – i jego następców prawnych, w tym organizację zbiorowego zarządzania reprezentującą producentów – wyłącznych praw majątkowych do eksploatacji, w ramach utworu audiowizualnego, tzw. dzieł wkładowych, o których mowa w tym przepisie, a drugie dotyczy domniemania reprezentowania przez określoną organizację zbiorowego zarządzania praw autorów dzieł wkładowych do wynagrodzenia określonego w art. 70 ust. 2 Pr.aut. Dlatego nie można przeciwstawiać domniemania prawa producenta i jego następców prawnych do utworu audiowizualnego i dzieł wkładowych domniemaniu prawa organizacji zbiorowego zarządzania do dochodzenia wynagrodzenia twórców w zakresie określonym w art. 70 ust. 2. Kasacyjny zarzut naruszenia art. 70 ust. 1 Pr.aut. oraz art. 6 k.c. jest więc bezzasadny, pomijając to, że bez powołania zarzutu naruszenia art. 105 ust. 1 Pr.aut. jest on także bezskuteczny.

Dodatkowo trzeba wskazać, że strona pozwana w objętym sporem okresie nie zawarła umowy z żadną organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi ani nie płaciła żadnej innej organizacji należności za korzystanie z utworów, także audiowizualnych. Nie wykazała również, że inna organizacja, poza powodową, rościła sobie wobec niej tytuł do jakiegokolwiek utworu. Przeciwwstawianie prawom strony powodowej realizowanym w tym procesie praw Stowarzyszenia Filmowców Polskich zarządzającego prawami producentów i reżyserów filmowych jest pozbawione jakichkolwiek podstaw ze względu na inny zakres zarządu prawami autorskimi obu tych organizacji oraz dlatego, że w okresie objętym pozwem Stowarzyszenie Filmowców Polskich nie rościło sobie tytułu do utworów, do których prawa reprezentuje strona powodowa. Zawarcie w 2004 r. przez stronę pozwaną i to Stowarzyszenie umowy dotyczącej reemisji utworów audiowizualnych nie może odnieść skutku w stosunku do praw strony powodowej dochodzonych w tym

procesie, a więc bez znaczenia jest, że obejmuje ono także wcześniejszy okres korzystania przez pozwaną z utworów audiowizualnych.

Przechodząc do zarzutu naruszenia art. 70 ust. 2 pkt 3 Pr.aut. trzeba stwierdzić, że przepis ten, stanowiący łącznie z art. 70 ust. 3 podstawę dochodzenia przez organizację zbiorowego zarządzania prawami autorskimi twórców utworów literackich i muzycznych, wykorzystanych w utworze audiowizualnym, wynagrodzenia dla tych twórców za publiczne udostępnianie utworu audiowizualnego, nie wymienia odrębnie prawa do wynagrodzenia dla wskazanych w nim współtwórców za reemisję dzieła audiowizualnego. W związku z tym w literaturze prezentowane są dwa poglądy. Według jednego, taka regulacja przesądza, że wymienionym w art. 70 ust. 2 autorom dzieł wykorzystanych lub stworzonych do dzieła audiowizualnego nie należy się wynagrodzenie za reemisję utworu audiowizualnego, przepis ten jest bowiem przepisem szczególnym, wymieniającym wyczerpująco pola eksploatacji utworu audiowizualnego, za które twórcom w nim wskazanym należą się tantiemy. Skoro zatem nie wymienia reemisji, która jest osobnym, zdefiniowanym polem eksploatacji utworu, nie można przyjąć, że pojęcie to mieści się w zawartym w art. 70 ust. 2 pkt. 3 określeniu „nadawania utworu w telewizji lub przez inne środki publicznego udostępnienia utworu”. W konsekwencji przyjmuje się, że za reemisję utworu audiowizualnego i dzieł w nim wykorzystanych lub do niego stworzonych należy się wynagrodzenie tylko producentowi utworu audiowizualnego, jeżeli zgodnie z domniemaniem przewidzianym w art. 70 ust. 1 nabył wyłączne prawa majątkowe do eksploatacji tzw. utworów wkładowych wymienionych w tym przepisie. Twórcom tych dzieł nie należy się osobne wynagrodzenie za reemisję, wobec czego powinni oni w umowach z producentem o stworzenie utworu lub wykorzystanie go w utworze audiowizualnym wyłączyć to pole eksploatacji albo zapewnić sobie wynagrodzenie za reemisję od producenta.

Według drugiego poglądu, zgodnie z art. 8 i art. 17 Pr.aut., twórca jest uprawniony do wynagrodzenia za korzystanie z jego utworu na wszystkich polach eksploatacji, jedynie przykładowo wymienionych w art. 50 Pr.aut. Jednym z tych pól jest reemisja utworu, która rozszerza krąg odbiorców, a korzystającym z utworu operatorom kablowym przynosi wymierne zyski. Prawa do utworu audiowizualnego służą jego współtwórcom, w tym twórcom tzw. dzieł wkładowych. Domniemanie przejścia tych praw na producenta, zawarte w art. 70 ust. 1 Pr.aut., kształtuje

pozycję producenta do całości utworu audiowizualnego i zapewnia mu wyłączne prawo eksploatacji takiego utworu, nie pozbawia jednak twórców dzieł wkładowych prawa do wynagrodzenia także za reemisję utworów w ramach utworu audiowizualnego. Zgodnie z art. 70 ust. 3., znowelizowanym w 2000 r., wynagrodzenie dla twórców przewidziane w art. 70 ust. 2 wypłaca nie producent, lecz korzystający z utworu audiowizualnego, którym przy reemisji telewizyjnej jest operator sieci kablowych. Fakt, że art. 70 ust. 2 nie wymienia oddzielnie prawa współtwórców do wynagrodzenia z tytułu reemisji kablowej wynika z braku synchronizacji kolejnych zmian Prawa autorskiego. Przed nowelizacją tego Prawa dokonana ustawą z dnia 28 października 2002 r. o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. Nr 197, poz. 1662 ze zm.), która wprowadziła odrębne rozumienie pojęć „nadawanie” i „reemisja”, obowiązywał znowelizowany w 2000 r. art. 70 ust. 1 i 3, zawierający w ust. 2 pkt 3 niezmiennione do chwili obecnej pojęcie „nadawanie”, obejmujące w czasie, gdy przepis ten był ustanawiany, wszelkie formy nadawania utworu – przewodowe i bezprzewodowe. Dlatego zwolennicy drugiego poglądu uważają, że wprowadzenie w takiej sytuacji w wyniku nowelizacji z 2002 r. rozróżnienia pojęć „nadawanie” i „reemisja” nie zmieniło kręgu uprawnionych do wynagrodzenia z tytułu reemisji utworów audiowizualnych. Przez użyte w art. 70 ust. 2 pkt. 3 Pr.aut. pojęcie „nadawanie utworu w telewizji lub przez inne środki publicznego udostępniania utworu” należy zatem rozumieć także reemisję utworu w telewizji kablowej, za którą twórcom utworów literackich lub muzycznych, stworzonych do dzieła audiowizualnego lub w nim wykorzystanych, należy się wynagrodzenie w postaci tantiem, które zobowiązany jest uiszczać operator kablowy na rzecz organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi do takich dzieł.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 stycznia 2004 r., III CK 282/02 (nie publ.) stwierdził, że nie należy nadawać decydującego znaczenia wykładni językowej art. 70 ust. 2, używa on bowiem pojęć nakładających się na siebie. Z faktu, że nie wymienia reemisji utworu audiowizualnego jako podstawy do dodatkowego wynagrodzenia dla twórców tzw. dzieł wkładowych nie można wyprowadzać wniosku, iż takie wynagrodzenie za reemisję nie przysługuje. Sąd Najwyższy uznał, że o możliwości i częstotliwości korzystania z utworu audiowizualnego w sieci kablowej decyduje nie producent tego utworu, lecz operator sieci, należy opowiedzieć się za wykładnią zmierzającą do traktowania art. 24 ust. 3 Pr.aut. (a od

dnia 8 października 2003 r. do dnia 1 maja 2004 r. – art. 24 ust. 4 Pr.aut.) jako samodzielnej podstawy do żądania wynagrodzenia także przez współtwórców takiego dzieła za jego reemisję w telewizji kablowej. Skoro bowiem taka reemisja jest niewątpliwie odrębnym polem eksploatacji utworu audiowizualnego, a z art. 70 nie wynika spójna logicznie interpretacja zapewniająca należyłą ochronę praw wszystkich twórców dzieła audiowizualnego, uzasadniony jest powrót do zasady wyrażonej w art. 8 Pr.aut.

Należy podzielić stanowisko, że współtwórcom utworów stworzonych lub wykorzystanych w utworze audiowizualnym przysługuje wynagrodzenie za reemisję takiego utworu w telewizji kablowej. Wielokrotnie nowelizowane, niespójne przepisy Prawa autorskiego muszą być wykładane z uwzględnieniem naczelnej zasady tego Prawa, wyrażonej w art. 8 ust. 1 i art. 17, że prawa autorskie, w tym autorskie prawa majątkowe przysługują twórcy i tylko jednoznaczny przepis ustawy może go ich pozbawić. Szczególny przepis art. 70 ust. 1 Pr.aut., stwarzający domniemanie przejścia ogółu praw autorskich do utworów wkładowych na producenta utworu audiowizualnego, ma na celu ułatwienie obrotu prawami do takiego utworu i zapewnienie producentowi szczególnej pozycji w stosunku do dzieła. Nie pozbawia jednak jego współtwórców prawa do wynagrodzenia za korzystanie z utworu, należnego od korzystającego, a nie od producenta. Wymienione w art. 70 ust. 2 Pr.aut. pola eksploatacji utworu audiowizualnego, za które twórcom utworów wkładowych należy się wynagrodzenie, charakteryzują się tym, że użytkownicy osiągają dochody z publicznego udostępniania utworu (pkt 1-3) albo nie muszą ponosić wydatków związanych z osobistym korzystaniem z niego (pkt 4). Użytkownicy zobowiązani do zapłaty wynagrodzenia osiągają zatem korzyści finansowe w związku z korzystaniem z utworu i dlatego zobowiązani są do zapłaty tantiem jego twórcom, niezależnie od wynagrodzenia płaconego na rzecz producenta, od którego nabyli prawo do korzystania z utworu. W świetle powyższych zasad sam fakt, że ustawodawca po kolejnej zmianie Prawa autorskiego w 2002 r. nie wyszczególnił w art. 70 ust. 2 reemisji utworu audiowizualnego w telewizji kablowej nie daje podstaw do takiej wykładni wskazanych przepisów, która wyłączałaby prawo współtwórców dzieła audiowizualnego do wynagrodzenia za reemisję w telewizji kablowej tego utworu. Jest to niewątpliwie jedna z najbardziej dochodowych form „publicznego udostępniania utworu”, za które, zgodnie z art. 70 ust. 2 pkt. 3 Pr.aut., należy się

wynagrodzenie twórcom utworów stworzonych lub wykorzystanych w utworze audiowizualnym. Pojęcie to nie jest zdefiniowane w art. 6 i jest na tyle ogólne, że mieści w sobie także reemisję utworu w telewizji kablowej.

Z tych względów należy uznać, że art. 70 ust. 2 pkt 3 Pr.aut., wykładany zgodnie z wyżej wskazanymi zasadami Prawa autorskiego, przyznaje twórcom utworów literackich lub muzycznych, które stworzone zostały do utworu audiowizualnego lub w nim wykorzystane i których prawa reprezentuje ZAIKS, prawo do wynagrodzenia od operatorów sieci kablowych za reemisję ich utworów w ramach utworu audiowizualnego. Nie doszło zatem w rozpoznawanej sprawie do naruszenia omawianego przepisu. Stwierdzić przy tym trzeba, że regulacja w nim zawarta dotyczy tylko sytuacji legalnego korzystania z utworu audiowizualnego, a więc w rozpoznawanej sprawie odnosi się tylko do okresu od dnia 8 do dnia 31 października 2003 r., gdy strona pozwana miała podstawę prawną do reemisji utworów audiowizualnych w postaci licencji ustawowej. W okresie wcześniejszym, gdy od dnia 1 maja do dnia 7 października 2003 r. bezprawnie reemitowała takie utwory, ich współtwórcom należy się odszkodowanie na podstawie art. 79 ust. 1 w związku z art. 9 ust. 1 i art. 17 ust. 1 Pr.aut., a nie wynagrodzenie, o którym mowa w art. 24 ust. 4 oraz w art. 70 ust. 2, określane według zasad przewidzianych w art. 109 i art. 110 Pr.aut. Przepis art. 110 Pr.aut. nie ma zatem w ogóle zastosowania do określenia – na podstawie art. 79 ust. 1 Pr.aut. – odszkodowania za bezprawne reemitowanie przez stronę pozwaną w okresie od dnia 1 maja do dnia 7 października 2003 r. utworów objętych zarządzeniem strony powodowej.

Zgodnie z art. 79 ust. 1 Pr.aut., którego naruszenia skarżąca nie zarzuciła, odszkodowanie to należy się w podwójnej, a w przypadku, gdy – jak w rozpoznawanej sprawie – naruszenie było zawinione, w potrójnej wysokości stosownego wynagrodzenia w chwili jego dochodzenia. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 marca 2004 r., II CK 90/03 (OSNC 2005, nr 4, poz. 66), wynagrodzenie „stosowne” w rozumieniu tego przepisu to takie wynagrodzenie, jakie otrzymałby autor, gdyby osoba, która naruszyła jego prawa majątkowe, zawarła z nim umowę o korzystanie z utworu w zakresie dokonanego naruszenia. Przyjęcie przez Sądy obu instancji, że byłoby to wynagrodzenie w wysokości określonej w tabelach wynagrodzenia autorskiego sporządzonych przez stronę powodową, których stawki przyjmowane były we wszystkich umowach o reemisję zawieranych przez nią w spornym okresie, odpowiada temu kryterium.

Jak wskazano, określenie wynagrodzenia według zasad określonych w art. 110 Pr.aut. odnosi się w rozpoznawanej sprawie tylko do wynagrodzenia za okres od dnia 8 do dnia 31 października 2003 r., kiedy obowiązywały zatwierdzone przez Komisję Prawa Autorskiego tabele wynagrodzeń przyjmujące stawkę 3,5% dochodów z abonamentu. Zgodnie z art. 109, postanowienia umowne mniej korzystne dla twórców niż wynikałoby to z tabel, są nieważne, a ich miejsce zajmują odpowiednie postanowienia tych tabel. Nie pozbawia strony powodowej prawa żądania zasądzenia wynagrodzenia przy zastosowaniu stawek ze wskazanych tabel okoliczność, że w okresie późniejszym sąd administracyjny dopuścił możliwość zaskarżenia przez operatorów sieci kablowych orzeczenia o zatwierdzeniu tabel, jak również fakt, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 24 stycznia 2006 r. uznał art. 108 ust. 3 w związku z art. 109 Pr.aut. za niezgodny z Konstytucją, orzekając o utracie przez ten przepis mocy obowiązującej z dniem 1 września 2006 r. Oba te fakty nie dotyczą bowiem okresu objętego sporem, gdy opracowane przez stronę powodową tabele wynagrodzeń obowiązywały zgodnie z ówczesnym prawem i określone w nich stawki były powszechnie stosowane w umowach zawieranych przez stronę powodową z innymi operatorami telewizji kablowych. Określenie przy ich zastosowaniu wynagrodzenia w rozpoznawanej sprawie za okres od dnia 8 do dnia 31 października 2003 r. odpowiada więc zasadzie jednakowego traktowania przez organizację zbiorowego zarządzania wszystkich korzystających na tym samym polu eksploatacyjnym z chronionych przez nią utworów, a także uwzględnia osiągnęte przez stronę pozwaną wpływy z reemisji oraz zakres i charakter korzystania przez nią z utworów chronionych przez stronę powodową. Odpowiada zatem kryteriom wskazanym przez Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 20 maja 1999 r., I CKN 1139/97 (OSNC 2000, nr 1, poz. 6) oraz z dnia 26 czerwca 2003 r., V CKN 411/01 (OSNC 2004, nr 9, poz. 144). Jak wskazano, zakres korzystania przez stronę pozwaną z utworów chronionych przez powodowe Stowarzyszenie nie ogranicza się do utworów słownych, muzycznych, słowno-muzycznych, choreograficznych i pantomimicznych w reemitowanych programach, ale obejmuje także reemisję utworów literackich i muzycznych w utworach audiowizualnych, co musi uwzględniać zasądzone wynagrodzenie. Strona pozwana, kwestionując zastosowaną stawkę, nie uzasadniła, dlaczego jest ona zawyżona ani nie wskazała żadnej innej stawki, według której powinno być określone należne wynagrodzenie. Kasacyjny zarzut naruszenia art. 110 Pr.aut. nie

może być zatem uznany za skuteczny nie tylko dlatego, że został zgłoszony w ramach drugiej podstawy kasacyjnej, lecz również dlatego, że jest nieuzasadniony merytorycznie.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną.